

Магдаліна МАРУШКА,

*магістр початкової освіти, керівник танцювального ансамблю «Азарт»
ЗОШ I-III ст. № 1 (Україна, Дрогобич) mmmadlen@ya.ru*

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА РОБОТИ З ДИТЯЧИМ КОЛЕКТИВОМ

У статті проаналізовано загальні теоретичні та методологічні відомості роботи з дитячим хореографічним колективом, здійснено аналіз вікових груп та методичних прийомів організації роботи керівника танцювального колективу, розглянуто основні етапи роботи над дитячим хореографічним твором.

Ключові слова: керівник, балетмейстер, хореографічний колектив, метод, репертуар.

Лит. 4.

Magdalena MARUSHKA,

*magister of primary education, leader of the dance ensemble «Azart» I-III l. School № 1
(Ukraine, Drohobych) mmmadlen@ya.ru*

CHILDREN'S DANCE GROUPS WORK THEORY AND METHODS

The general theoretical and methodological details of a children's dance groups are analyzed in the article, it is made a review of age groups and the dance team head teaching methods and the children's choreographic work basic stages.

Key words: director, choreographer, dance team, technique, repertoire.

Ref. 4.

Магдаліна МАРУШКА,

*магістр начального образования, руководитель танцевального ансамбля «Азарт»
ООШ I-III ст. № 1 (Украина, Дрогобыч) mmmadlen@ya.ru*

ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА РАБОТЫ С ДЕТСКИМ ХОРЕОГРАФИЧЕСКИМ КОЛЛЕКТИВОМ

В статье проанализированы общие теоретические и методологические сведения работы с детским хореографическим коллективом, осуществлен анализ возрастных групп и методических приемов организации работы руководителя танцевального коллектива, рассмотрены основные этапы работы над детским хореографическим произведением.

Ключевые слова: руководитель, балетмейстер, хореографический коллектив, метод, репертуар.

Лит. 4.

Постановка проблеми. Сьогодні система освіти приділяє багато уваги хореографічному вихованню школярів. У Законі України «Про позашкільну освіту» основним завданням сучасної державної політики є забезпечення дітей додатковими знаннями, вміннями і навичками у час, вільний від навчання в загальноосвітніх та інших навчальних закладах з метою формування і розвитку їхніх інтелектуальних, творчих і фізичних якостей, виховання всебічно розвиненої, культурної людини. В організаційній структурі стабільного розкладу нарівні з іншими уроками стоять уроки ритміки та хореографії. У процесі занять ритмікою всі школярі мають можливість набути прямої постави, пластичності рухів, роз-

вивати координацію рухів, увагу, пам'ять і багато іншого. Тільки тоді, коли хореографічне виховання школярів увійде в повсякденне життя, тільки тоді зникне дефіцит танцювальних номерів у масових шкільних святах. Дитячий хореографічний колектив – це найбільш поширене дитяче об'єднання у шкільних та позашкільних закладах. Система занять формується в дитячих танцювальних колективах на базах палаців, будинків культури, центрів дитячої творчості. Але процвітанню дитячого хореографічного колективу повинна передувати правильна організація навчально-виховного процесу у колективі.

Аналіз досліджень. Питанню теорії та методики роботи з дитячим хореографічним колективом присвячено досить багато публікацій. Зокрема, суттєвий внесок у такого роду дослідження зробили такі хореографи та науковці: Я. Чуперчук, С. Касатська, О. Голдріч, Н. Довбиш [4], А. Тараканова, О. Калініна [2], Г. Березова, А. Рубіна, Л. Бондаренко, О. Дереворіз, Р. Захаров, Т. Ткаченко та ін. Вони приділяють особливу увагу організації роботи в колективі. А такі керівники хореографічних колективів, як А. Духова «Тодес», В.Борсук «Пульс», Т. Саботаж «Фламінго» та ін., є прикладом для наслідування.

Метою статті є осмислення майбутніми педагогами, керівниками дитячого танцювального колективу системи хореографічних знань та умінь, ознайомлення їх з різними віковими групами та методичними прийомами організації роботи у колективі.

Виклад основного матеріалу. Танцювальне мистецтво з кожним роком у кожній країні набуває все більшої популярності, стає одним із найдієвіших чинників формування гармонійно розвиненої, духовно багаті особистості дитини. Танцювальне мистецтво – це масове мистецтво, воно доступне всім. Десятки тисяч дітей беруть участь у роботі хореографічних гуртків, балетних студій, колективів сучасного, бального та народного танцю. Завдяки систематичності в освіті та вихованні, виконавці набувають загальної естетичної та танцювальної культури, а розвиток танцювальних та музичних здібностей допомагають більш тонкому сприйняттю життя та професійного хореографічного мистецтва.

Залучення до мистецтва хореографії дає можливість познайомитися з класичними балетами, золотим фондом народної хореографії, сучасною музикою і постановками відомих балетмейстерів, джерелами танцювальної культури: самобутністю національних танців, барвистими костюмами, образами народної поезії, музично-ритмічним складом танцювальних мелодій.

Синкретичність танцювального мистецтва передбачає розвиток почуття ритму, вміння чути і розуміти музику, погоджувати з нею свої рухи. Одночасно розвивається і тренується м'язова сила корпусу і ніг, пластика рук, грація і виразність рухів. Заняття хореографією задають дитячому організму таке фізичне навантаження, що прирівнюється до декількох видів спорту. Пройшовши тривалий відбір, танцювальні рухи, безумовно, роблять позитивний вплив на здоров'я дітей. Заняття танцем формують правильну поставу, розвивають відчуття ритму, прищеплюють основи етикету та манери поведінки в суспільстві, дають уявлення про акторську майстерність.

Найголовнішим і першочерговим для створення плідної роботи танцювального колективу є наявність організатора, ідейного лідера, сильної творчої особистості, художнього керівника, який визначатиме ідейно-естетичне спрямування всього мистецького життя колективу.

У результаті цього визначився ряд вимог, що притаманні керівнику, педагогу-хореографу. Для всіх фахівців, які працюють з дітьми, необхідна наявність вищої або середньо-спеціальної хореографічної освіти. Керівник дитячого хореографічного колективу – це вихователь і організатор, який займається не тільки розвитком хореографічних навичок і умінь, але й формує і виховує особистість дитини до життя в сучасному суспільстві. Учас-

ник дитячого хореографічного колективу повинен мати можливість гармонійно розвиватися. Щоб здійснювати такий розвиток, керівник, педагог-хореограф повинен володіти певним художнім смаком, виховуючи дітей на прикладах високохудожніх зразків хореографії, знати методику постановочної роботи, володіти композиційною побудовою, володіти різноманітною різножанровою хореографічною лексикою, бути музично грамотним, мати елементарні знання в галузі педагогіки, психології, медицини, анатомії, історії хореографії, живопису, літератури і т.д.

У кожної дитини є свій шлях розвитку, але поряд з індивідуальними відмінностями, у дітей одного й того ж віку є ряд співпадінь. Діти 5-6-річного віку вже здатні займатися хореографією, оскільки сформованість структур і функцій мозку дитини близька по ряду показників мозку дорослої людини. У фізіологічному відношенні хлопчики в середньому відстають від дівчаток на рік-півтора, хоча ті й ті мають від народження однакову кількість років. Уроки з хореографії повинні будуватися на основі рухової гри, хоча тривалість заняття не повинна перевищувати 35-45 хв.

Діти 6-7 років вже засвоюють поняття статі. До протилежної статі ставляться терпимо, доброзичливо, починають свідомо регулювати свою поведінку. Виявляється потреба у зовнішніх враженнях, прослуховуванні музики, у відвідуванні концертів, театрів, після чого діти часто зображують побачене. На уроках хореографії діти вчаться імпровізувати під музику, вловлюють образ музичного супроводу, який вони повинні передати.

Для дітей 7-11 років з'являється гостра потреба у самоствердженні, прагненні до самостійності – воно виходить з бажання бути і вважатися дорослим. Спостерігається взаємне заперечення протилежної статі, кожен живе у своєму світі. Для цього віку заняття можуть проводитися 3 рази на тиждень тривалістю до 1,5 години. Відбувається вивчення складніших рухів, комбінацій, здійснюються більш об'ємні постановочні роботи, хоча елемент гри ще повинен бути присутній на заняттях.

12-17 років – у фізіологічному відношенні це період інтенсивного розвитку мускулатури, продовження розвитку мозку. Юнаки та дівчата готові до фізичного і розумового навантаження. Формуються переконання і світогляд, виникає потреба зрозуміти себе, сенс життя. Заняття з хореографії повинні будуватися з повним навантаженням. Педагог може довіряти проведення занять у молодших класах.

Для успішної роботи керівник дитячого хореографічного колективу повинен бути компетентним в особливостях кожного віку. Уміло, згідно з віковими особливостями, розподіляти фізичне навантаження, адже без цього неможливо сформулювати репертуар і скласти план виховної роботи.

Навчальний процес будується на активній взаємодії педагога з дітьми. Після детального пояснення і показу чергового завдання, яке повинно викликати у дітей яскраві танцювальні враження, педагог зосереджує свою увагу на тому, як вони виконують це завдання, як проявляються їхня активність, почуття, мобілізується увага і, особливо, як діти перемагають труднощі при засвоєнні матеріалу. [1,4]

Організація художньої діяльності забезпечується доббором методичних прийомів. Основні з них:

Особистий показ є основним методом навчання на уроках хореографії. Викладач, повернувшись спиною до учнів, показує рух або комбінацію цілком під музику. Потім керівник показує окремі деталі, елементи руху, поки учні не засвоять навчальний матеріал повністю. Показ руху або комбінації зі слів педагога використовується тільки при наявності танцювального досвіду в учнів. Цей метод найскладніший, бо передбачає наявність у виконавців практичних навичок виконання і теоретичних знань.

Відео-метод може застосовуватися для самостійної роботи учнів. Безпомилкове відтворення вивченого – головна вимога й основний критерій ефективності хореографічного навчання. Крім того, він економить час, зберігає сили педагога та учня.

Словесний метод – це уміння користуватись словом. Методичні прийоми і зразок не можуть існувати без словесних пояснень, вказівок. Психологічна сила впливу слова та інтонація, з якою воно сказане, відкривають перед керівником великі можливості у спілкуванні з учнями. Важливий правильний підбір сили голосу та інтонації у зауваженнях чи похвалі старань вихованців.

Умілий *добір музичного матеріалу* для вправ, етюдів, ігор, комбінацій, танців з перших уроків несе в собі зародки тих емоцій, які діти проявлять у майбутніх танцях. Застосовуючи метод показу чи зразка, концертмейстер програє супровід, розкриває закладений у ньому зміст і образ, а у дітей виникають життєві асоціації, викликані музикою. Музика є одним з найсильніших засобів виховання. Коли дитина слухає її, у неї, незалежно від бажання і свідомості, виникають певні думки, почуття, образи; збагачується емоційна сфера, яка впливає на якість виконання рухів.

Пізнавальні ігри так само є методом засвоєння рухів і комбінацій, вони використовуються в роботі з дітьми молодшої та середньої вікової категорії. Образне пояснення педагога і творча імпровізація дітей під час гри допоможе успішно засвоїти новий матеріал. Ігри служать прекрасним засобом створення атмосфери радості, бадьорості, задоволення. В іграх діти легко засвоюють і вдосконалюють життєво необхідні навички. Дітей приваблює емоційність ігрових вправ. Однак образи для наслідування повинні бути зрозумілі дітям, щоб їх можна було втілити у рухових діях. Ознайомлюючи дітей з образом, імітація якого має бути, педагог повинен звертати увагу на найголовніше у даному русі, що відповідає навчальній меті.

Балетмейстер у хореографічному мистецтві – це творець, який складає новий твір, і тому від нього вимагаються: висока культура, знання музики, історичного, народного і сучасного танцю, знання законів сцени, драматургії, світла, костюмів, декорацій. Знання балетмейстера повинні бути енциклопедичними [3, 88].

При створенні дитячого танцю необхідно провести підготовчу роботу, яка дозволить поступово, поетапно, дотримуючись технології процесу створення твору, успішно втілити задум танцю в хореографічний твір.

Робота над дитячим хореографічним твором містить у собі декілька етапів:

- Вибір теми, музичного матеріалу, визначення стилю твору, його жанру, хореографічної мови. Музика – основа танцю, і керівник повинен пам'ятати, що музика дає пластичні рухи ритмічну основу, вона визначає його емоційний лад, характер, образну виразність.

- Керівник знайомить учасників колективу зі своїми планами на майбутню постановку, розповідає про свій задум, обговорює з колективом характери героїв, їхні дії в танці, ескізи майбутніх костюмів і багато іншого. Така бесіда залучає учасників колективу до процесу створення танцю, робить їх одностайними, дозволяє відчувати себе потрібними і рідними у цьому колективі. У бесіді керівник може виявити риси характеру, схильності, артистичні можливості кожної дитини, що дозволить відповідно підібрати виконавців на роль до майбутнього хореографічного твору.

- Визначивши основні моменти змісту танцю, керівник-балетмейстер буде композиційний план – розгорнутий хореографічний сценарій танцю з режисерської розробкою сюжету, де ретельно продумуються всі складові композиційного плану: сюжет, хореографічна лексика, малюнок танцю, костюми і декорації, освітлення і бутафорія і т. д.

- Керівник здійснює вибір виконавців до задуманої постановки, при цьому необхідно визначити два склади виконавців: основний і запасний. Це потрібно для того, щоб задіяти

найбільше число учасників колективу, також наявність запасного складу дисциплінує основний склад і дає гарантію від зриву номера з якихось причин.

- Склавши хореографічну лексику, керівник приступає до практичного втілення свого задуму, тобто до розведення танцю. На першому етапі розводок вивчається хореографічна лексика у чистому вигляді і в комбінаціях. Потім вивчається малюнок танцю, куди додаються потрібні рухи і комбінації. При розводці танцю керівник повинен створювати творчу атмосферу, щоб, незважаючи на витрати фізичних сил, праця виконавців була радісною, щоб усі бачили кінцеву мету своєї роботи. Розводка танцю здійснюється поступово, частинами. Кожна нова частина розучується тільки після того, як засвоєна попередня.

- Після закінчення розводки танцю керівник приступає до його відпрацювання. Паралельно з репетиціями здійснюється створення костюмів і декорацій.

- Закінчивши відпрацювання танцю, керівник випускає новий хореографічний твір у концертну діяльність колективу на суд глядача [4].

Висновки. Танець як засіб виховання має величезне значення. Вивчення танцювальної культури різних народів привчає дітей дбайливо і шанобливо ставитися до історичних коренів і звичаїв будь-якої національності.

Керівник дитячого хореографічного колективу повинен володіти елементарними знаннями в галузі інших мистецтв і наук задля грамотного і правильного контролю фізичного розвитку дітей, не шкодячи здоров'ю, враховувати вікові особливості дітей для створення художнього твору, бути цікавою, яскравою, освіченою людиною.

Основне завдання балетмейстра – бути ідейно-творчим керівником колективу, творцем хореографічного твору. Керівник дитячого хореографічного колективу повинен поєднувати у собі як балетмейстра-постановника, так і балетмейстра-репетитора.

Яким би незначним не був результат, педагог повинен підтримувати зусилля дітей, стимулювати їх. Дитячу ініціативу педагогові слід вчасно помітити і підтримати. Дитина побачить результати своєї праці, і це принесе їй велику радість. Коли керівнику вдається до максимального рівня розкрити індивідуальні здібності й талант вихованців, то він сприяє творчому зростанню не тільки кожного свого вихованця, а й танцювального колективу в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Березова Г. Хореографічна робота з дошкільнятами. / Г. Березова – К. : Музична Україна, 1989 – 203 с.
2. Калініна О. Якщо хочеш виховати успішну особистість – навчи її танцювати : практ. посіб. [з хореогр. для дітей раннього та дошкуль. віку] / О. Калініна. – Харків, 2013. – Ч. I. – 55 с.
3. Фриз П. Теорія і методика хореографічної роботи з дітьми : навч.-метод. пос. [для студ. спец. «Хореографія»] / П. Фриз. – Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2006.– 198 с.
4. <http://www.horeograf.com>

REFERENCES

1. Berezova G. Horeografichna robota z doshkil'njatamy. / G. Berezova – K. : Muzychna Ukrai'na, 1989 – 203 s.
2. Kalinina O. Jakshho hochesh vyhovaty uspishnu osobystist' – navchy i'i' tancjuvaty : prakt. posib. [z horeogr. dlja ditej rann'ogo ta doshkul'. viku] / O. Kalinina. – Harkiv, 2013. – Ch. I. – 55 s.
3. Fryz P. Teorija i metodyka horeografichnoi' roboty z dit'my : navch.-metod. pos. [dlja stud. spec. «Horeografija»] / P. Fryz. – Drogobych : RVV DDPU im. I. Franka, 2006.– 198 s.
4. <http://www.horeograf.com>

Статтю подано до редакції 25.02.2015 р.